

LIBRIS

We know
books

ALEX MIHAI STOENESCU

**ISTORIA
LOVITURILOR DE STAT
ÎN ROMÂNIA**

vol. 4, partea a II-a

„Revoluția din decembrie 1989“ –
o tragedie românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
STOENESCU, ALEX MIHAI
Istoria loviturilor de stat în România : 1821-1999 / Alex Mihai
Stoenescu. - Ed. a 3-a, reviz. - București : RAO Distribuție, 2017-
4 vol.

ISBN 978-606-8905-90-7

Vol. 4, Partea 2 : „Revoluția din decembrie 1989” - o tragedie
românească. - ISBN 978-606-8905-91-4

323.276

94 (498)

RAO Distribuție
Str. Bârgăului nr. 9-11, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

ALEX MIHAI STOENESCU
Istoria loviturilor de stat în România
vol. 4, partea a II-a
„Revoluția din decembrie 1989” – o tragedie românească

© Editura RAO, 2012
Toate drepturile rezervate

2017

ISBN 978-606-8905- 91-4

Cuprins

Capitolul VII
DEPARTAMENTUL SECURITĂȚII
STATULUI LA ÎNCEPUTUL REVOLUȚIEI / 7

Capitolul VIII
LOVITURA PRINCIPALĂ
București, 21 decembrie 1989 / 211

Capitolul IX
LOVITURA DE STAT MILITARĂ
22 decembrie 1989 (orele 10.00–16.00) / 415

Capitolul X
PATRU GUVERNE, UN SINGUR
CENTRU DE PUTERE – ARMATA / 463

Capitolul XI
MOMENTUL-CHEIE AL REVOLUȚIEI
Armata predă lui Ion Iliescu Puterea / 576

Capitolul XII
FENOMENUL DIVERSIONIST-TERORIST / 638

Anexa 1 / 817

Anexa 2 / 830

Bibliografie selectivă / 835

Capitolul VII DEPARTAMENTUL SECURITĂȚII STATULUI LA ÎNCEPUTUL REVOLUȚIEI

Motto:

Libertatea individuală și suveranitatea națională se topesc în această desfășurare stihinică din care spiritul amplificator încearcă să iasă reducând totul la doi termeni: război și pace.

PETRE ȚUȚEA

Acest capitol analizează comportamentul Departamentului Securității Statului ca serviciu secret al țării. Ideea de la care pornește analiza – așa cum a fost abordată și în capitolele precedente – este că în decembrie 1989 nu a fost înlăturat numai sistemul politic, ci a fost destructurat și statul. Consider destructurarea statului și disoluția autorității sale în ochii cetățenilor drept principale cauze ale marilor probleme pe care le-a avut România după revoluție și continuă să le aibă inclusiv astăzi, ca membră NATO. În realitatea cea mai frustră și simplă, suveranitatea României este călcată în picioare de state vecine, independența sa este controlată de instituții internaționale, iar integritatea sa teritorială este redusă la deciziile privind frontierele luate de Marile Puteri la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. Lucrurile acestea se petrec dincolo de procentul acceptabil de renunțare la unele atribute ale statului. Națiunea română de astăzi, o națiune asistată, plătește pentru slăbiciunile ei. Principalul vinovat este Nicolae Ceaușescu. Poporul român este complicele.

Analiza din acest capitol face abstracție deocamdată – de evoluția Securității după decembrie 1989, de implicarea ei, atât ca structură supraviețuitoare (SRI, SIE), cât și ca foști ofițeri diseminați în viața politică, economică și socială postdecembristă. Ceea ce a fost enunțat drept comportament al Securității în perioada postdecembristă – „vechile structuri securisto-activisto-comuniste” – este legat atât de mecanismul procesului general de destructurare a sistemului comunist european, cât și de felul în care a fost dezorganizat și preluat sub control de către sovietici serviciul secret al României în decembrie 1989. Procesul de supraviețuire a fostelor structuri politice și informative în economia postcomunistă, planificat de URSS împreună cu structurile celorlalte state comuniste europene încă de când a fost definitivat proiectul liberalizării, a suferit în România amendamentul loialității față de partid, al rezistenței lui Ceaușescu, al paralizării și apoi al destructurării serviciului său secret, precum și amendamentul defazării. Nu avem până la această dată informații despre un plan anterior de infiltrare a Securității în economia de piață postrevoluționară – care ar fi în România dovadă a complotului, spre deosebire de restul lagărului unde procesul a fost planificat –, dar realitatea infiltrării a fost percepută la fel ca infiltrările planificate de URSS și de aliații săi¹. Prin urmare, subiectul infiltrării postdecembriste a Securității – ofițeri, colaboratori, informatori – în diferite zone ale societății românești eliberate, va constitui subiect al altui studiu. Totodată, nu vom prezenta aici decât premisele și primii pași ai penetrării conducerii Securității române de către serviciile de spionaj sovietice, odată cu preluarea controlului ei de către agenți sovietici. Altfel spus, Securitatea nu este analizată aici pentru ceea ce a făcut după decembrie 1989, dar informațiile din acest capitol pot constitui o explicație pentru comportamentul postdecembrist al Securității.

¹ Vladimir Bukovski, *Judecată la Moscova*, Ed. Albatros, București, 1998, p. 404.

Ce știm despre Securitate? Poate fi judecată astăzi Securitatea cu obiectivitate, rece, fără nici o tendință, fără să te lași influențat de trecut, de apartenența politică actuală sau de nevoia legitimării publice ca anticomunist, ca democrat? Atât timp cât nu cunoaștem realitățile acestei instituții, nu numai în privința oamenilor care o compuneau, ci și în privința modului de lucru, a motivațiilor profesionale și individuale, cercetarea este parazitată de imaginea publică proiectată asupra acestei instituții, după 1989. Posibilitatea de a înțelege această instituție este îngreunată și de dificultatea extragerii fragmentului de adevăr profesional din aparițiile publice ale generalilor și ofițerilor săi superiori.

Au existat două ocazii în care aceștia, de nevoie, au vorbit despre munca lor, despre atmosfera din interiorul Securității, despre misiuni, succese și eșecuri. Prima sursă este ansamblul dosarelor întocmite de procuraturile militare și al depozitiilor făcute în timpul proceselor. Invariabil, foștii generali și ofițeri superiori au negat implicarea în evenimentele violente, au negat chiar activitatea represivă și de poliție politică din misiunile curente. Apoi au căutat să prezinte Securitatea ca pe o instituție nu neapărat inofensivă, dar dedicată apărării statului. Aici, răspunsul trebuie dat imediat: **Securitatea, ca serviciu secret al țării, a fost învinsă în decembrie 1989**. Criticii acerbi ai Securității, iritați de argumentele invocate de fostele cadre ale Securității, au preferat să conteste naiv și incorect patriotismul acestora în loc să vadă că ei au fost învinși într-o misiune pentru care depuseseră un jurământ față de stat. În al treilea rând, foștii ofițeri de Securitate au insistat pe deosebirile fundamentale de metodă de lucru între Securitatea dinainte și de după Nicolae Ceaușescu. Faptul că în cele mai multe procese ale revoluției, acuzațiile n-au putut fi probate, precum și situația specială, politizată, în care s-a aflat Justiția în primii ani de după revoluție și în perioada 1996–2000, dar mai ales imaginea puternic proiectată în ultimul deceniu, că

Securitatea nu a fost implicată în represiune, ci dimpotrivă, că a lucrat pentru căderea lui Ceaușescu, a creat un curent public de îndoială asupra caracterului ei represiv. De 22 ani în România diferiți oameni politici sunt demascați drept foști ofițeri sau colaboratori ai Securității și sunt aleși în continuare deputați, senatori, primari, consilieri sau numiți miniștri, prefecti, ambasadori. Chiar interesul pentru fosta Securitate s-a diminuat substanțial după eșecurile campaniilor anti-Securitate lansate fără metodă și oameni profesioniști de administrația Constantinescu. Mai mult, insistența pe folosirea trecutului securist al diferiților candidați și proasta gestionare a relației autentice fosta Securitate–corupție au contribuit la o victorie politică răsunătoare a formațiunii PRM în anul 2000, sprijinită transparent de foști generali și ofițeri ai Securității.

În privința audierilor de la Comisia senatorială pentru cercetarea evenimentelor din 1989, situația mărturiilor depuse de foștii generali și ofițeri de Securitate are un regim special. Aceste mărturii trebuie verificate, însă posibilitățile de cercetare sunt obturate de Parlament, atât prin legi restrictive, cât și prin limitarea accesului la documentele Comisiei senatoriale pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989, fapt de altfel neconstituțional. De asemenea, SRI este opac. În plus, analiza detaliată a audierilor arată că, din principiu și în practică, foștii demnitari ai Securității s-au cam „distrat” cu senatorii amatori din Comisie. Incitați de spectaculos, lipsiți de informația elementară, căutând mereu interpretarea politică subiectivă și atingerea unor concluzii trase dinainte, timorați nu o dată de informațiile pe care le-ar putea avea aceștia despre ei, senatorii au produs un pachet voluminos de informații disparate, nerelevante și culese neprofesionist. Cauza de fond este faptul că în decembrie 1989 Armata și Securitatea în loc să coopereze s-au lansat într-un conflict care nu mai avea nimic de-a face cu apărarea națională.

O a treia ocazie de manifestare postdecembristă a ofițerilor

de Securitate, de data asta voită, a fost publicistica. Câteva aume, puține, au publicat opinia lor în presă și doar câțiva au scris cărți pe tema revoluției. Și mai puține sunt cărțile bune; o carte bună scrisă de un fost ofițer de Securitate este aceea care conține informații utile, verificabile și pertinente (adică aparținând unor ofițeri care relatează fapte despre domeniul lor strict de activitate). Cele mai multe sunt bânuite de complexul înfrângerii, dar conțin și destule strigăte împotriva nedreptății. Credibilitatea lor este în continuare legată de credibilitatea instituției pe care au slujit-o și bătălia este cu atât mai grea cu cât ei nu pot spune niciodată tot ceea ce știu. În realitate, autorii foști ofițeri de Securitate dau foarte puține informații și comentează prea mult, invariabil pe tema patriotismului.

„**Complotul Securității**”. Una dintre temele revoluției române este suspiciunea că răsturnarea lui Nicolae Ceaușescu a fost făcută de Securitate. În vârful acestei suspiciuni s-au așezat deja câteva opinii politicianiste zgomotoase și câteva cărți, între care unele ating și stadiul de isterie. Există în mentalitatea oamenilor, mai ales în a celor care trăiesc în națiuni suferinde, reflexul atribuirii istoriei unor scenarii secrete, serviciilor de informații și spionaj, unor forțe oculte sau „guverne” mondiale care hotărăsc soarta popoarelor. Acest reflex este izvorât din neîncrederea în instituțiile propriului stat și de necunoașterea mecanismelor legale prin care funcționează acel stat. Secretomania își are originea și în absența sentimentului că statul este în realitate o creație a cetățeanului, creație pe care o poate modifica și controla. Cum acestea sunt valori ale statului democratic, iar românii nu au cunoscut beneficiul regimului democratic decât în secolul al XIX-lea și în primele patru decenii ale secolului al XX-lea, și atunci cu multe aproximații, este de înțeles această psihologie. Trebuie arătat de la început că teza răsturnării lui Ceaușescu de către Securitate conține o serie de informații care întăresc sentimentul

unei trădări, dar devine pe alături derutantă, în momentul în care pui alături, pe masa de analiză, argumentele acestei ipoteze: Securitatea era o structură naționalistă, dar a aplicat scenariul sovietic; a complotat pentru răsturnarea lui Ceaușescu, dar cel adus la putere de ea era agent KGB; Securitatea l-a răsturnat pe Ceaușescu, dar tot ea a produs teroriștii pentru a-l menține pe Ceaușescu la putere; ea a organizat devastările de la Timișoara, dar tot ea i-a ucis pe timișoreni în noaptea de 17 decembrie; Securitatea a dat o lovitură de stat, dar de fapt a fost o revoluție. Înțelegând în timp absurditatea acestor mesaje, contradicția lor fundamentală, scriitorii, jurnaliștii, liderii de opinie și politicienii pe care îi mai interesează acest subiect au născocit o nouă formulă: au existat două aripi ale Securității – aripa bună și aripa rea. Niciodată nu au fost definite, identificate aceste aripi. În sfârșit, nevoia de a incrimina în continuare Securitatea pentru toate nenorocirile comunismului, dar mai ales pentru a legitima democrația și justițiar anumite grupări politice și personalități împiedică judecarea cu obiectivitate a stării și a comportamentului Departamentului Securității Statului în timpul evenimentelor din decembrie 1989.

Intuind efectele procesului de prăbușire a sistemului comunist, Securitatea a căutat să se protejeze pentru a supraviețui, mișcările ei în acest sens fiind interpretate exagerat drept un complot. Securitatea l-a abandonat pe Nicolae Ceaușescu, nepermis de târziu pentru o instituție constituită fundamental pe principiul apărării intereselor poporului, dar a rămas loială până la sfârșit regimului. Ea nu și-a retras sprijinul pentru liderul comunist intrat în faza unei crize personale, care avea consecințe criminale asupra poporului său, pentru a instaura democrația, ci pentru a se proteja și pentru a limita efectele loviturii sovietice aplicate regimului pe care îl apăra. Dacă s-ar fi împotrivit cursului evenimentelor hotărât de Marile Puteri, atitudinea ei ar fi produs ravagii în România. Din

această cauză, actele de neexecutare a ordinelor ilegale ale lui Ceaușescu nu se pot înscrie în categoria loviturii de stat.

Unitatea de acțiune

Orice analiză pertinentă asupra Securității nu o poate scoate, pentru a o cerceta separat, din sistemul comunist al României, din mecanismul regimului dictatorial, dar nici din modelul sovietic inițial. Securitatea a fost mâna de la capătul brațului opresiv al partidului comunist. Este vorba însă despre Partidul Comunist Român compus din 4 milioane de oameni și condus de omul ales neîntrerupt timp de peste două decenii de aceeași oameni în funcția de secretar general până când cei mai nemulțumiți au fost stimulați să iasă în stradă, protestând împotriva frigului din case, a lipsei de alimente și a salariilor diminuate. Reamintesc că, începând din luna iulie 1989, reelegerea lui Nicolae Ceaușescu în funcția de secretar general al partidului a trecut prin votul favorabil al tuturor organizațiilor de partid din țară și că reprezentanții de vârf ai acestui partid l-au reales la Congresul al XIV-lea. Conform unei statistici publicate de Piotr S. Wandycz, comuniștii (membri de partid) reprezentau 10,9% în Cehoslovacia, 7,7% în Ungaria și 5,8% în Polonia². În România ei reprezentau 20%, adică 1 din 5 români (inclusiv copiii), iar dacă ne raportăm la populația activă a țării, estimată la aproximativ 12 milioane de oameni, 1 din 4 era membru de partid. Adăugându-i și pe UTC-iști, raportul scade la 1–3,5. Argumentul că Securitatea îi ținea pe membri de partid sub teroare a fost folosit imediat după revoluție, dar a căzut rapid, ca ridicol, odată cu dezvăluirea în presă a ordinelor care interziceau racolarea sau folosirea membrilor de partid pentru activități de rețea și informative.

² Piotr S. Wandycz, *Prețul libertății. O istorie a Europei Central-Răsăritene din Evul Mediu până în prezent*, Ed. All, București, 1998, p. 271.

Cercetând timp de mai mulți ani acest subiect am înțeles că, în realitate, **cel mai mare procent de informații cules de Securitate provenea de la membrii de partid** nu de la informatorii nemembri de partid. Procesul continuu de protejare a partidului comunist, din cauza supraviețuirii sale în noile partide democratice, împiedică expunerea probată a acestui adevăr.

În ultimii ani, tot printr-un ordin expres al lui Nicolae Ceaușescu, cetățenii membri de partid intrați sub observația Securității treceau prin mai multe etape înainte de a fi eventual arestați. Arestarea se producea în cazuri excepționale, când era vorba despre acțiuni care se înscriau în prevederile vreunei legi restrictive/represive sau printr-un ordin al lui Ceaușescu, atunci când cazul ajungea la el. Abuzul venea de cele mai multe ori din comportamentul ofițerului de Securitate și, mai ales, al anchetatorilor, fapt care transfera automat imaginea de agresivitate și ilegalitate asupra instituției. Un fost general de Securitate mi-a declarat: „Abuzul a fost favorizat de sentimentul unora că puterea lor este și deasupra legii, că puterea pe care o primesc o moștenesc de la predecesorii care rezolvau aproape totul prin putere. Este o boală care se manifestă și în alte părți. Recent am văzut împreună cu întreaga lume abuzurile unor militari americani într-o închisoare din Irak. Intră în comportamentul uman“. Dacă îi dai ocazia, omul va scoate din el partea animalică a speciei. Comunismul a oferit această ocazie, la dimensiuni mult mai ample, instituționale, decât episodul din Irak. În plus, după descoperirea abuzurilor din Irak au urmat condamnări și ani de pușcărie pentru vinovați. Deși cele câteva cazuri de arestări din România au fost analizate public din perspectiva caracterului represiv al Securității, nu toate erau, din punct de vedere juridic, niște abuzuri, deoarece faptele se înscriau totuși în prevederile unor legi ale statului. Abuzurile pot fi identificate prin depășirea sau forțarea prevederilor cuprinse în legile

represive ale regimului comunist, făcând parte din natura dictatorială și abuzivă a statului. Adică, pentru a închide cercul analizei, a partidului. De aceea, este de observat eroarea de a acuza actele de poliție politică ale Securității, fără a pune în discuție legile pe baza cărora acționa astfel și nici instituțiile care le emiteau: Marea Adunare Națională și Consiliul de Stat. Este, de aceea, semnificativ că, în dimineața de 18 decembrie, când se execută ordinul generalului Iulian Vlad de eliberare din arestul Securității (Rahova) a celor reținuți sau arestați fără hotărâre judecătorească, s-a făcut de fapt o distincție între cei condamnați deja, a căror vină fusese dovedită de justiția comunistă, și cei care nu fuseseră încă judecați, aceștia din urmă putând fi considerați victime ale unui abuz.

Imaginea negativă a Securității venea din trei cauze majore:

- 1. Trecutul de teroare, folosită în continuare ca background, chiar dacă nu mai era activă.**
- 2. Abuzul partidului, care conducea Securitatea, fără însă ca în faptul abuzului să existe diferențierea între conducător și executant.**
- 3. Abuzul ofițerului de Securitate, aspect al slabei pregătiri, al lipsei de profesionalism din anii '50-'60, al carierismului, al abrutizării provocate de tipul de activitate în care acționa. Activitatea profesională a unui ofițer de informații, de oriunde din lume, este o permanentă confruntare cu mizeria umană și eroismul, în proporții care țin de gradul de corupție morală al acelei națiuni.**

Securitatea mai este și cel mai comod vinovat pentru lășitatea, lipsa de responsabilitate și de luciditate a omului politic în fața unui eveniment istoric major. Ea este cea mai bună amorsă pentru nefacerea procesului comunismului, care